

PRITARTA

Kelmės rajono savivaldybės mero
2025 m. rugpjūčio 1 d.
potvarkiu Nr. M-447

PATVIRTINTA

Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio
direktoriaus 2025 m. rugpjūčio 1 d.
įsakymu Nr. V-429

**KELMĖS „KŪLVERSTUKO“ LOPŠELIO-DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ŽAIDŽIU IR AUGU“**

KELMĖ

2025

TURINYS

I.	BENDROSIOS NUOSTATOS	3
II.	IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	6
III.	TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO MODELIS, REZULTATAI	7
IV.	UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS	10
V.	VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA, UGDYMOSI TĘSTINUMAS	28

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Prielaidos kokybiškam ugdymui. Kiekvienas vaikas auga unikaliu ritmu, atsinešdamas savas stiprybes, interesus, jausmus ir kūno poreikius. Holistinis ugdymas remiasi visuminės vaiko raidos samprata – jis skatina harmoningą fizinį, emocinį, socialinį, pažintinį ir dvasinį augimą. Pedagogai pasitiki natūraliu vaiko gebėjimu augti, mokytis, kurti, ir sąmoningai kuria aplinką, kurioje vaikas jaučiasi saugus, matomas, suprastas.

Mokymasis šiame modelyje nėra atskiras nuo gyvenimo – jis vyksta per patyrimą, judėjimą, jausmą, santykį ir žaidimą. Vaikai atranda pasaulį per savo pojūčius, kūrybą, sąveiką su kitais, per natūralų smalsumą, kuris skatina juos klausti, išbandyti, eksperimentuoti. Pedagogas čia – ne žinių tiekėjas, o jautrus palydovas ir įkvėpėjas, kuris stebi, girdi, padeda vaikui rasti savitą kelią pažinimo link.

Į vaiką orientuotas ugdymas remiasi vaiko poreikių ir interesų pažinimu bei pagarba jo vidiniam pasauliui. Ugdymo procesas grindžiamas vaiko patirtimi ir savarankišku tyrinėjimu. Vaikai mokosi tada, kai gali veikti laisvai, kai veiklos gimsta iš jų pačių iniciatyvos, kai žaidimas tampa tyrimu, o tyrimas – atradimu. Pedagogai kuria aplinką, kuri įgalina vaiką būti aktyviu savo mokymosi dalyviu, o ne pasyviu stebėtoju;

kontekstinis ugdymasis skatina mokytis per sąlytį su aplinka – tiek socialine, tiek gamtine, tiek kultūrine. Vaikų patirtys kuriamos ne tik ugdymo įstaigos viduje, bet ir už jos ribų: parke, mieste, bendruomenėje. Ugdymo situacijos atsiranda čia ir dabar, natūraliai kylant vaikų klausimams, poreikiams ar sumanymams. Vaikai turi galimybes rinktis veiklas, laiką, vietą, medžiagas, bendradarbiavimo būdus. Pedagogas padeda jiems augti, tikslingai formuodamas aplinką, kuri atliepia vaikų vidinę motyvaciją ir natūralius interesus;

holistinė ugdymo teorija grindžiama požiūriu, kad vaikas – tai ne tik protas ar kūnas, bet ir emocijos, vaizduotė, dvasinė raiška. Ugdymas holistiniu principu siekia suderinti visas šias vaiko dalis – skatinti sveiką gyvenseną, sąmoningumą, kūrybingumą, rūpestį savimi ir aplinka. Per judėjimą, meninę saviraišką, emocijų pažinimą, santykius su gamta ir bendruomene vaikas auga visapusiškai. Tokia ugdymo aplinka stiprina vaiko pasitikėjimą savimi, jo fizinę ir emocinę sveikatą, ugdo atsparumą, empatiją ir atsakomybę;

tyrinėjimais grindžiamo ugdymosi teorija – vaikai ugdomi aktyviai tyrinėdami: įsitraukia į diskusijas, kelia probleminius klausimus; ieško įrodymų, argumentų; formuluoja paaiškinimus iš turimų įrodymų; bendrauja ir pristato savo tyrinėjimus, jų išvadas kitiems. Vaikai iki trejų metų tyrinėja ir atranda spontaniškai, o supratimą parodo emocine reakcija ar kalba. Tyrinėjimų pagrindas yra natūralus vaikų smalsumas ir bandymai, kuriuos atlikdami vaikai įgyja tokių gebėjimų, kaip stebėjimas, klausinėjimas, lyginimas, gebėjimas apibūdinti, klasifikavimas, numatymas, matavimas ir kt. Mokytojas užduodamais klausimais kelia iššūkį vaikams ką nors stebėti, paaiškinti savo mąstymą; įžvelgti, ką norėtų tyrinėti; daryti prielaidas ir pan.;

universalus dizaino ugdymuisi strategija – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame visiems vaikams yra sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ši strategija leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

vaikų ugdymasis žaidžiant – žaidimas – pagrindinė vaiko veikla ir natūralus būdas pažinti save, kitus, pasaulį. Holistiniame ugdyme modelyje žaidimas laikomas ne tik laisvalaikio forma, bet

ir esmine ugdymosi priemone, kuri jungia vaiko kūną, protą, emocijas ir vaizduotę. Per žaidimą vystosi visos vaiko kompetencijos: fizinė, kognityvinė, socialinė ir emocinė, dvasinė ir estetinė. Per žaidimą formuojasi sveika asmenybė – kūrybinga, empatiška, pasitikinti savimi ir gebanti prisitaikyti įvairiose gyvenimo situacijose;

sveika gyvensena yra siekiama formuoti vaikų sveikos gyvensenos įpročius nuo pat ankstyvojo amžiaus. Ji integruojama į kasdienes ugdymo veiklas – skatinama aktyvi fizinė veikla, taisyklinga mityba, higienos įgūdžiai, tinkamas poilsis ir emocinė gerovė. Ugdymo aplinka kuriama taip, kad vaikai jaustųsi saugūs ir mylimi. Bendradarbiaujama su tėvais bei sveikatos priežiūros specialistais, kad būtų kuriama nuosekli ir vaikų poreikius atitinkanti sveikos gyvensenos ugdymo sistema.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Įstaigos pedagogai yra kompetentingi savo srities specialistai, gebantys ugdyti šiuolaikinį vaiką, suteikti jam pagalbą, atsižvelgiant į individualiuosius ir specialiuosius ugdymosi poreikius, galimybes, išvelgti daromą pažangą, įvertinti pasiekimus, priimti vaiką tokį, koks jis yra. Pedagogai yra įgiję aukštąjį universitetinį ir/ar aukštesnįjį išsilavinimą, atestuoti, turintys mokytojo, vyresniojo mokytojo ir mokytojo metodininko kvalifikacines kategorijas.

Lopšelio-darželio pedagogai nuolat dalijasi savo gerąja praktinio darbo patirtimi. Veda atviras veiklas rajono, respublikos ikimokyklinio ugdymo pedagogams, patys dalyvauja įvairiuose kvalifikaciniuose renginiuose.

Pedagogai geba skleisti gerąją darbo patirtį, kelti kvalifikaciją. Kalbos ir komunikacijos sutrikimus šalina logopedė. Specialusis pedagogas padeda koreguoti sutrikusias pažintines funkcijas. Socialinė pedagogė teikia socialinę pagalbą. Pagalbą, padedančią vaikų fiziniam vystymuisi ir judėjimo įgūdžiams gerinti, teikia kineziterapeutas. Masažo paslaugas teikia masažuotoja, meninius gabumus lavina meninio ugdymo mokytoja.

Įstaigoje veikia Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis yra organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui(si) aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą vaikams bei teikti specialistų pagalbą specialiujų poreikių vaikams, jų šeimoms.

Švietimo teikėjo savitumas. Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio pagrindinės ugdomosios veiklos kryptys: vaikų sveikatos saugojimas ir stiprinimas, specialiųjų poreikių turinčių vaikų ugdymas, *STEAM* metodo integravimas į ugdymo turinį, gamtosauginis ugdymas. Įstaiga veiklas organizuoja atsižvelgdama į vaikų amžių, individualius poreikius ir dienos režimą.

Įstaigoje veikia ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos grupė vaikams su negalia. Joje ugdomi vaikai nuo 1 iki 7 metų. Darželyje vaikai skirstomi į grupes pagal jų amžių. Vaikų su negalia grupė yra mišri.

Lopšelyje-darželyje įrengta sporto, muzikinio lavinimo salės, masažinė vonia, korekcinės mankštos patalpos, masažo kabinetas, sensorinis kambarys, *STEAM* laboratorija.

Lopšelio-darželio mokytojai ir ugdytiniai dalyvauja įvairiuose sveikatingumo projektuose, miesto/respublikos institucijų organizuojamose sporto varžybose. Į ikimokyklinio ugdymo programą integruojama sveikatos stiprinimo ir saugojimo programa „Sveika gyvensena – gyvenimo būdas nuo vaikystės“. Įstaigoje nuolat vykdomi įvairūs vietiniai, respublikiniai, europiniai projektai.

Atsižvelgiant į tėvų pageidavimus, lopšelyje-darželyje sudaromos sąlygos vaikų meninei saviraiškai, sportinei veiklai, anglų kalbai ugdyti. Kvalifikuoti, kūrybingi pedagogai padeda vaikui siekti pažangos, įgyti būtinas kompetencijas.

Visi pedagogai ugdymo procese naudoja informacines technologijas, diegia naujoves, taiko įvairias mokomąsias programas.

Daug dėmesio skiriame vaikų gebėjimui bendrauti, susitarti, spręsti konfliktus. Įstaigoje vykdomos socialinio-emocinio ugdymo programos - tai paprastos ir efektyvios ugdymo programos, kur įtraukiančios ir inovatyvios veiklos padeda vaikams įgyti pasitikėjimo savimi ir išmokti spręsti sudėtingas socialines-emocines situacijas.

Nuosekliai stipriname STEAM ugdymą, kur vaikai žaisdami tyrinėja mokslą, technologijas, inžineriją, menis ir matematiką, kas lavina vaikų kūrybiškumą, loginį mąstymą ir problemų sprendimo įgūdžius per praktinį veikimą.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė. Įstaigos pedagogai siekia susipažinti su ugdytinių šeimų socialine, kultūrine aplinka, ugdymo tradicijomis ir tuo pačiu numatyti kelius sėkmingai partnerystei bei tėvų (globėjų, rūpintojų) poreikių tenkinimui pagal turimas galimybes. Tėvai (globėjai, rūpintojai) dalyvauja ugdomosiose veiklose, tėvų susirinkimuose, bendruose įstaigos renginiuose, individualiai bendrauja su įstaigos pedagogais. Bendravimui naudojame elektroninį dienyną, elektroninį pašta, susitikimus, individualius pokalbius, atvirų durų dienas.

Sukurtas įstaigos internetinis tinklalapis (www.kulverstukas.lt), puslapis socialiniame tinkle Facebook, kurie padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę, visuomenę.

Ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Mokyklos nuostatais ir kt. Ikimokyklinio ugdymo programos struktūra pateikiama 1 pav.

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo programos struktūra

Ikimokyklinio ugdymo programos struktūra atspindi visuminį požiūrį į ugdymą – ugdytinio poreikiai, pasiekimai ir ugdymosi procesas formuojami bendradarbiaujant su tėvais, taikant

universalaus dizaino principus, teikiant švietimo pagalbą ir atsižvelgiant į įvairius kontekstus.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programa apibrėžia ikimokyklinio ugdymo paskirtį bei poreikius, ugdymo principus, tikslą ir uždavinius, ugdymo(si) rezultatus, ugdymo(si) turinio gaires, procesus, kontekstus, vaikų pasiekimų dokumentavimo ir pažangos stebėsenos sistemą, ugdymo(si) tęstinumą.

Programos paskirtis per vaikystės raidos procesus sukurti prielaidas vaikų kokybiškam ugdymui, kuris brandina kūną, smegenų struktūras, skatina visavertę vaiko raidą, pasitelkdamas personažus, vaidybinius, STREAM metodus, išnaudodamas įstaigos geografinius ir socioeducacinius kontekstus, kurie kuriami pasitelkiant ikimokyklinio ugdymo principus:

sveikatinimo principas. Siekiama nuosekliai ugdyti vaikų sveikos gyvensenos įgūdžius, stiprinant fizinę, emocinę ir socialinę gerovę. Užtikrinamas visuminis požiūris į sveikatą – derinant fizinį aktyvumą, sveiką mitybą, asmens higieną bei saugios aplinkos kūrimą kiekvienoje ugdymo srityje;

emocinės sveikatos principas. Siekiama ugdyti vaikų emocinį sąmoningumą, savireguliaciją ir socialinius įgūdžius. Užtikrinamas saugus, palankus emocinis klimatas, skatinamas atviras jausmų išreiškimas, pagarbus bendravimas bei empatiją visose ugdymo situacijose ir srityse;

vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

šėimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų;

reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO MODELIS, REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

- atpažinti kiekvieno vaiko poreikius, raidos ypatumus, gebėjimus ir, atsižvelgiant į juos, plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo, kūrybines galias;

- organizuoti ugdymą(si) derinant mokytojo suplanuotą ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, žygius ir kt.), pripažįstant žaidimą – pagrindiniu ugdymo(si) būdu;

- taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą;

- sudaryti sąlygas vaikams pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais bei vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, suprasti savo ir kitų ketinimus, jausmus bei veiksmų pasekmes;

- ugdyti aktyvų, žingeidų, pasitikintį savimi ir aplinkiniais vaiką, drauge su vaikais kuriant ugdymuisi pritaikytus, saugius, įtraukius, lanksčius, prieinamus ir mokymąsi stimuliuojančius ugdymosi kontekstus savo fizinių, intelektinių galių, pomėgių, polinkių tyrinėjimui, pažinimui ir jų auginimui;

- siekti, kad vaikai mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, tyrinėtų, keltų klausimus ir ieškotų atsakymų, pasirinktų veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ką išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;

- sukurti aplinką įvairių poreikių ir gebėjimų vaikams, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų sudarant sąlygas dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi barjerus;

- sudaryti sąlygas vaikams patirti mokymosi sėkmę, suteikiant galimybes skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą, juos sistemingai fiksuojant, dokumentuojant, analizuojant, vertinant ir aptariant su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;

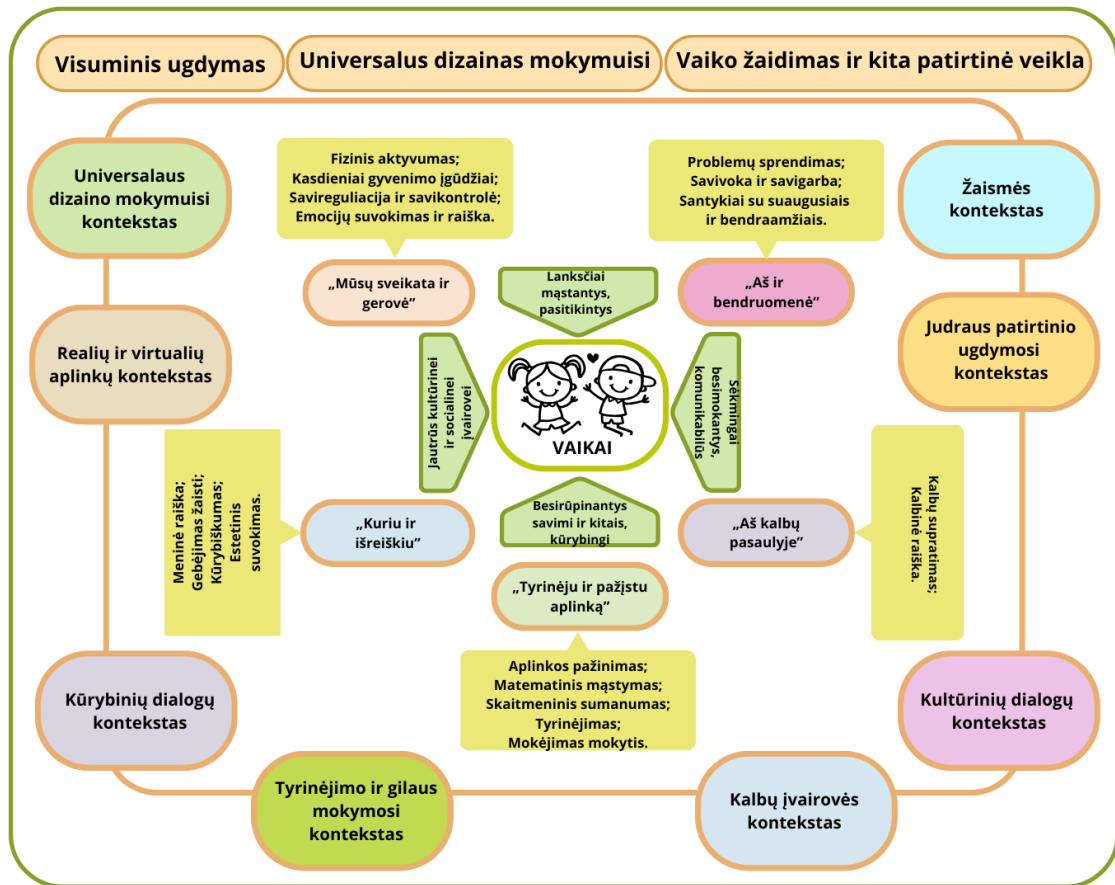
- įvairiomis bendravimo ir bendradarbiavimo formomis, skatinti šeimos dalyvavimą vaikų ugdymo(si) procese;

- užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermę.

Mokykloje siekiama, kad vaikas taptų pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai

besimokantis.

Ugdymo(-si) organizavimo modelis – ikimokyklinio ugdymo organizavimo modelis apima kelis pagrindinius aspektus, kad užtikrintų vaikų vystymąsi ir mokymąsi (žr. 2 pav.).

2 pav. Ugdymo(si) organizavimo modelis

Toks paveikslėlyje pateiktas ikimokyklinio ugdymo(si) organizavimo modelis, kuriame vaikas yra ugdymo centro ašis. Modelio struktūra pagrįsta visuminiu ugdymu, patirtiniu mokymu ir žaidimu, kurie atitinka vaiko raidos dėsningumus ir užtikrina aktyvų dalyvavimą ugdymo procese. Universalus dizainas mokymuisi leidžia pritaikyti ugdymą visų vaikų poreikiams. Įtraukti ugdymosi kontekstai, pasiekimų bei ugdymo sritys padeda kryptingai planuoti ir įgyvendinti ugdymą, siekiant programoje numatytų tikslų.

Programa užtikrina pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių, poreikių tenkinimą:

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų gebėjimų galias įtraukti į rūpinimąsi kitais asmenimis;

žaidimo poreikis – turėti laisvę pakankamai laiko bei erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus formuoti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė, kurioje nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus suaugusieji padeda vaikams auginti žaidimo gebėjimus;

komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir kita). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti naujas ir kuo įvairesnes komunikavimo technikas su vaikais ir suaugusiais ir atrasti pagarbaus bei veiksmingo bendravimo būdus;

pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybės, pasitelkiant mokytojų vidines stipriausias kompetencijas, padedančios atskleisti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius;

draugystės poreikis – jaustis priimtam, išgyventi bendrystės jausmą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriamas ugdymosi aplinkos kontekstas, skatinantis vaikus tyrinėti, atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

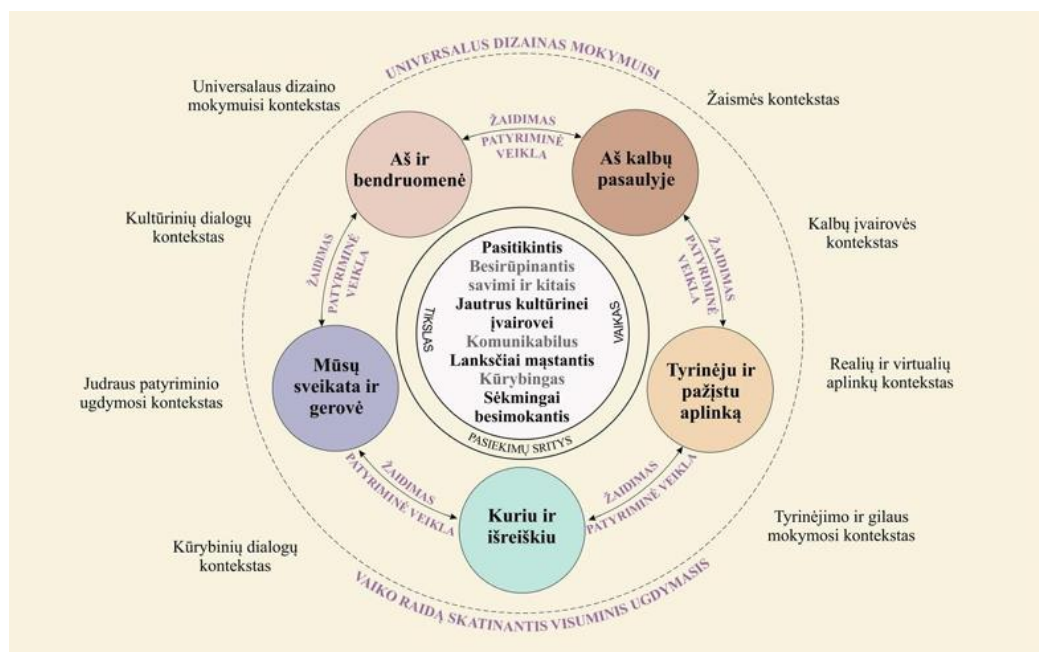
pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Įgyvendindami programą užtikrinsime lanksčias ugdymo(si) sąlygas, kurios skatina tiksle nusakytų vaikų galių auginimą ir padeda vaikams tapti: pasitikintiems, besirūpinantiems savimi ir kitais, jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabiliems, lanksčiai mąstantiems, kūrybingiems, sėkmingai besimokantiems.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ikimokyklinio ugdymo programoje ugdymosi pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencialių galių ūgtį. Kiekviena kokybiškai įgyvendinama vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymosi sritis – Mūsų sveikata ir gerovė, Aš ir bendruomenė, Aš kalbų pasaulyje, Tyrinėju ir pažįstu aplinką, Kuriu ir išreiškiu, plėtoja visų 18 pasiekimų sričių vaiko pasiekimus. Užtikrinamas darnus visų pasiekimų plėtojimas, nors skirtingų ugdymosi sričių poveikis atskirų pasiekimų ūgčiai yra skirtingas (3 pav. Vaiko galių ūgtis).

3 pav. Vaiko galių ūgtis

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla:

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos procesinių galių plėtojimąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų.

Universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys:

- vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą, sudominant ir sužadinant pozityvias emocijas;
- gilėjantis supratimas, gaunant ir tyrinėjant informaciją įvairiais būdais;
- įgytos patirties raiška, savarankiškai sugalvojant idėją, ją įgyvendinant, atspindint ar aptariant rezultatą.

Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos.

Įgyvendinant Programą, įstaiga įtraukia tėvus (globėjus) į susitarimus dėl vaikų ugdymo(si) pasiekimų, proceso aplinkų:

- įstaiga atsižvelgia į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą, sukuria lanksčias sąlygas sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitaria dėl ugdymo(si) įstaigoje ir šeimoje dermės;
- šeimos ir įstaigos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir Įstaigos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas.

Įstaigoje pedagoginės strategijos bei ugdymo(si) metodai orientuoti į vaiko asmenybės ir pasiekimų auginimą. Programoje derinamos ugdymosi kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamo bei organizuoto ugdymo pedagoginėmis strategijomis. Prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai.

Įgyvendinant programą atsižvelgiama į vaikų raidą ir ugdymosi būdus atitinkantį ugdymo(si)

organizavimo formų taikymą, jų įvairovę. Įtraukiamos inovatyvios, prasmingą vaikų ugdymą(si) skatinančios formos: vaikų projektai, skaitymo valandėlės, pažintinės išvykos, kūrybinės dirbtuvės, sensoriniai žaidimai, patirtinis ugdymas(is) įvairiose edukacinėse erdvėse, STEAM laboratorijoje, atradimų stotelėse, integruotos veiklos lauke bei bendradarbiavimo projektai su tėvais ir kt.

Ugdymo turinį mokytojai planuoja orientuodamiesi į vaiko ugdymosi pasiekimus (1 lentelė), kurie sąlyginai yra jungiami į atskirų kompetencijų struktūrą:

- emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, savivokos ir savigarbos, santykių su suaugusiais ir bendraamžiais pasiekimai jungiami į socialinę kompetenciją;
- kasdienio gyvenimo įgūdžių ir fizinio aktyvumo (stambiosios motorikos ir smulkiosios motorikos) pasiekimai jungiami į sveikatos saugojimo kompetenciją;
- sakytinės ir rašytinės kalbos pasiekimai jungiami į komunikavimo kompetenciją;
- aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, tyrinėjimo, problemų sprendimo ir mokėjimo mokytis pasiekimai jungiami į pažinimo kompetenciją;
- meninės raiškos (muzikos ir šokio, vaidybos, vizualinės raiškos), estetinio suvokimo ir kūrybiškumo pasiekimai jungiami į meninę kompetenciją.

UGDYMOSI SRITIS „Mūsų sveikata ir gerovė“

Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.

PASIEKIMŲ SRITYS. Fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, žaidimas, mokėjimas mokytis.

Ugdymosi įgūdis „Fizinis aktyvumas“

Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikai šliaužia, ropoja, keturpėsčiomis pralenda pro kliūtį, įsikibę atsistoja, atsitūpia, pasilenkia, pratinasi išlaikyti kūno pusiausvyrą ir tobulina savarankišką vaikščiojimą judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje, įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami, peršokdami). Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus juda keisdami kryptį. Lipa laiptais pristatomuoju žingsniu. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką aukštyn, žemyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	Bėgioja, landžioja, šokinėja nuo paaukštinto, nuo vienos kojos ant kitos, į tolį, į aukštį, laipioja kopėtėlėmis, važiuoja paspiriamomis priemonėmis, meta, gaudo, ridena, spiria kamuolį. Kelias sekundes pastovi ant vienos kojos, ritmiškai eina, bėgdami keičia kryptį ir greitį neprarasdami pusiausvyros, bėga į kalniuką, nuokalnėn, sustoja pagal signalą, laiptais lipa pakaitiniu žingsniu, juda įvairiomis kryptimis – pirmyn, atgal, į šonus, atbulomis, vingiuotai. Išbando įvairius ėjimo būdus - aukštai keldami kojas, pritūpę, pasistiebę, ant kulnų, pristatomu, kryžminiu, plačiu žingsniu. Vaikai tyrinėja, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami judriuosius, komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Juda koordinuotai, orientuojasi erdvėje, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. Taisyklingai laiko pieštuką ir žirkles. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas.

Ugdymosi įgūdis „Sveika mityba“

Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.

<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Ragauja įvairaus skonio, kvapo ir konsistencijos maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves, vaisius. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio, pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Kartu su suaugusiuoju	Plauna vaisius, daržoves. Įvardija sveikų ir ribotinių maisto produktų pavyzdžių. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo, iš maisto produktų muliažų ar kortelių sudėlioja meniu, Žaidžia vaidmeninius žaidimus – plauna, pjausto, sveria, maišo, plaka, verda, ragauja maisto produktus, pavadina, apibūdina, kuria patiekalų receptus. Susipažįsta su įvairiais skoniais, vertina – skanu, neskanu, pirmenybę teikia sveikatai palankiems

ruošia maistą – trupina, mirko, laužo. Žiūrinėja paveikslėlius, žaidžia kortelėmis, varto knygeles su maisto produktais, nuolat ragaudamas, girdėdamas maisto produktų pavadinimus kaupia žodyną. Vaikai iki 3 metų kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.	maisto produktams. Aiškinasi apie vandens naudą, stengiasi dažnai atsigerti, įvairiais ženklais žymisi kiek išgėrė. Vaikai sužino, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtartinai kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. 3–6 metų vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio išpūdžio, tinkamai naudojasi stalo įrankiais. Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, mokosi gerbti maistą užauginusių žmonių triūsą.
Ugdymosi įgūdis „Mano dienos ritmas“	
Vertybinė nuostata. Žino savo dienos ritmą, atpažįsta kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
0-3 metų vaikai, mokytojo padedami, ugdos dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą. Vaikai iki 3 metų mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Vaikai iki 3 metų tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.	3-6 metai vaikai patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikai ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti. Vaikai, mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus (judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką).
Ugdymosi įgūdis „Kūno švara ir aplinkos tvarka“	
Vertybinė nuostata. Rūpinasi savo kūno švara.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Kūno ženklais, balsu parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, veidą, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnės, apsiauti ir nusiauti batus, bando tvarkingai juos padėti. Savarankiškai arba padedami suaugusiojo padeda į vietą žaislus, rūšiuoja daiktus.	Asmens higienos įpročius vaikai formuojasi stebėdamas suaugusiojo pavyzdį, klausydami grožinės literatūros kūrinių, pasakojimų apie sveikatai pavojingus virusus, bakterijas, atlikdami eksperimentus, tyrinėdami iliustracijas, informacinius tinklapius. Vaikai diskutuoja, žaisdami kuria estetiškos, patogios aprangos, aplinkos modelius. Imasi iniciatyvos tvarkant ne vietoje paliktus daiktus. Mokosi atliekų rūšiavimo. Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko.
Ugdymosi įgūdis „Saugus elgesys“	
Vertybinė nuostata. Rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, žino kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikai iki 3 metų drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su supančiais daiktais.	Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Vaikai mokosi pažinti šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaidžia eismo gatvėje žaidimus, mokosi laikytis eismo ženklų ir taisyklių, žino apie saugumo priemones- šalmsus, atšvaitus, liemenes. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje taisykles.

	Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus, laikosi sutartų saugumo taisyklių. mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; žino, kad miške visuomet turi būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam. Paaiškina saugaus elgesio su elektriniais, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus, žino kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.
UGDYMOSI SRITIS „Aš ir bendruomenė“	
Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiauadrinęs geba nusiraminti. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
PASIEKIMŲ SRITYS. Savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
Ugdymosi įgūdis „Kas aš?“	
Vertybinė nuostata: Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Išreikšdami sutikimą mokosi parodyti veido mimikomis, garsais, gestais, galvos linktelėjimu ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais. Išreiškia emocijas veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Antrais trečiais metais vaikai mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrų“, kai suaugusieji vaiko patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadina, pakomentuoja, taiko personalizuotus vaikų nusiramino. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienes ugdomasias veiklas. Jaučia, kai būna suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip	Suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodo savo poreikius, pomėgius, interesus per išitraukimą į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti. Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus. Mokosi iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustatyti ir pasakyti, kaip jaučiasi kitas, pastebėti nuskriaustą, nusiminusį, stengiasi jam padėti. Kalba apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, taikydami vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdami eksperimentus. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Savo galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Vaikai įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius.

juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami ir tyrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.	
Ugdymosi įgūdis „Savo emocijų ir elgesio valdymas“	
Vertybinė nuostata: Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.	Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo, mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Natūraliai stebi ir tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukia į ištermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Vaikai išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Pradeda kelti paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.
Ugdymosi įgūdis „Aš tarp kitų“	
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdosi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariai. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikuodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą apsvaisto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
Ugdymosi įgūdis „Žmonės ir bendruomenės“	
Vertybinė nuostata: Gerbia kitus. Bendrystės su šeima ir grupe jausmas.	
Žmonių įvairovės supratimas	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>

Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs. Vaikai iki 3 metų natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.	Mokosi pajauti, suprasti žmonių panašumus ir įvairovę, tyrinėdami, žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto/kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Atrasdami ir patirdami įstaigos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdomi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Vaikai sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Aiškinasi ir išbando pagarbos, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto, kaimo aplinkos saugojimu ir tvarkymu.
Ugdymosi įgūdis „mūsų praeitis, dabartis ir ateitis“	
Vertybinė nuostata: Siekia suprasti laiko tėkmės etapus.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.	Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių. Dalyvaujant tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Vaikai su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda ir tyrinėja juos dominančias istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles.
UGDYMO SI SRITIS „Aš kalbų pasaulyje“	
Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
PASIEKIMŲ SRITYS. Kalbų supratimas, kalbinė raiška, skaitmeninis sumanumas, meninė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
Ugdymosi įgūdis „Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas“	

Vertybinių nuostatų: Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižymintį aukštesniu balso tonu, ryškia emocija intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis. Reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, kalbinamą, klausinėjimą, prašymą. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Jie supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarėmis susijusius paaiškinimus. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų, plėtoja nežodinės kalbos suvokimą kai kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunikuodami su kitais suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboliškai išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartomos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais žodžiais bei tekstais. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius	Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veikia, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Žodinės kalbos supratimą ugdosi dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Susieja išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodami augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Vaikai kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju varto knygeles, žaidžia kortelių žaidimus. Domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. Susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais.
Ugdymosi įgūdis „Kalbinė raiška, bendravimo ir komunikacijos gebėjimai“	
Vertybinių nuostatų: Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Aktyviai bendrauja verksmu, gestais, mimika, išreiškdami savo emocijas ir socialinio kontakto poreikį, seka akimis asmenį, kuriam adresuota jų kalba. Kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos	Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairesnės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis

kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi ištraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus.	skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju. Aktyviau kalba, ieško būdų, kaip aiškiau išreikšti mintį, kai mokytojas dėmesingai bendrauja, parodo, kad vaikus suprato, papildo ir pratęsia vaikų mintis. Vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo kartais laikydamiesi elementarių kalbinio etiketo normų. Mokosi kelti klausimus, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusioju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykių, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Ištraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiaisiais. „Rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokydamiesi rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiskus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, stato ir konstruoja simbolius, raides. Piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškelius tėvams, vaikams, mokytojams. Piešiniuose, po darbais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius.
Ugdymosi įgūdis „Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimas“	
Vertybinė nuostata: Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Domisi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis. Varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis.	Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, ištraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus.
UGDYMOSI SRITIS „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	
<i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas Aktyviai tyrinėja gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė	
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybingumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
Ugdymosi įgūdis „Mane supantys daiktai“	

Vertybinė nuostata: Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Daiktus atranda, pažįsta ir atpažįsta pojūčiais: lytėjimu, uosle, rega, skoniu. Vaikai pagal pojūčius gali suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liksdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. Rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones, dėlioja nesudėtingas dėliones. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).	Daiktus rūšiuoja pagal du požymius. Daiktus skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, padedami mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. Ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdosi kantrybę, savikontrolę. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liksdami, uosdami, vaikai atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Stebėdami aplinkos daiktus, suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdosi savarankiškumą: supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami (kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan.). Išbando įvairius daiktus, įrankius. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausoti daiktus. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstukų, stebi vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais, padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Naudojasi išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.
Ugdymosi įgūdis „Gyvybė“	
Vertybinė nuostata: Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.	
<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>	
Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis. Sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus vaikai atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Stebi kieme sutiktus gyvūnus. Aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai, per rūpinimąsi gyvūnais ugdosi pagarbą gyvajai gamtai. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai skirtingu paros metu, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Stebi mokyklos kiemo augalus, fiksuoja vienmečių augalų gyvenimo ciklą, medžių metų ciklą. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius: pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtą ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Žaisdami su žaislais, daiktais ar priemonėmis (spaudomas sensorinis kamuoliukas, guma ir pan.), vaikai tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Trintį vaikai patiria, kai paleidžia mašinytę nuožulniąja plokštuma, ir stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu). Energiją tyrinėja, eksperimentuodami su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, patys pastumia ar traukia žaislą, suprasdami, kad jį išjudino žmogus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia, atkreipia dėmesį, kad magnetas turi du polius, pastebi, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs. Pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso.	

Ugdymosi įgūdis „Skaiciavimas ir modeliavimas“	
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Nuo pirmųjų metų stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Sampratą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reikšimąsi aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjimai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdo žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienvakarijė klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.	Skaičiuoja pridėdam po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaiciavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, vaikai mokosi objektų kiekį grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (pavyzdžiui, dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „Manau, kad...“; „Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.). 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Drauge su suaugusiuoju vaikai mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Vaikai įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, jo kalbinami, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemeje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Drauge su mokytoju vaikai svarsto, diskutuoja, kas būtų, jeigu apklausoje dalyvautų kiti vaikai, jei duomenys apie stebimą įvykį būtų fiksuojami kitu laiku. Kartojant eksperimentus ir apklausas, vaikai pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Jie įsitraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Tinka žaidimai su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtinai laimima. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
Ugdymosi įgūdis „Matematiniai erdvės tyrinėjimai“	
Vertybinė nuostata: Domisi ir noriai mokosi matematikos, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Kalbinami suaugusiųjų, supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Džiaugiasi drauge su mokytoju ir kitais vaikais atradami vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų masės palygina daiktus kilnodami. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus. Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų	Noriai įsitraukia į suaugusiųjų inicijuotą veiklą, skatinančią tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti. Naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis, vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose.

ir objektų tyrinėjimą. Reaguoja į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Nuolat dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose. Palaipsniui išmoka vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiamą į jų išsidėstymą ir dydį. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją vaikai atranda drauge su mokytoju palaipsniui susipažindami su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu vaikai susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo formaliuose ir neformaliuose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Nuolat dalinantis savo idėjomis su suaugusiuoju, kitais vaikais, jų kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų. Tikslingai vartoja ir naudoja šnekamojoje kalboje matematinius elementus.
Ugdymosi įgūdis „Skaitmeninių technologijų pasaulis“	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, spaudžia, liečia, purto, žaisdamas pradeda atlikti dviejų veiksmų sekas (trepsėti, ploti).	Komentuoja, įvairiomis formomis atliepia vaizdo, garso įrašų, animacijos pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijomis susijus terminus, pasakoja apie interaktyvias priemones, žaidimus, programėles. Pradeda naudoti paprastas programėles vaizdo, garso fiksavimui, piešimui. Bando bendrauti skaitmeninėmis technologijomis su kitais. Padedamas mokytojo mokosi naudotis fotoaparatu, pele, klaviatūra, jutikliniu ekranu. Mokytojo padedamas naudoja pagal amžių tinkančias interneto svetaines kūrybinei veiklai, projektams. Supranta grafinius simbolius ir jais žymimas komandas. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, nusako kaip nuosekliai žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Žaisdami atlieka vieni kitų nurodymus, komandas, mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kt simboliais bei atlikti žymimus veiksmus sekomis, mokosi jas perskaityti, pastebi pasikartojimą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybinėje programavimo aplinkoje. Laikosi pagrindinių bendravimo ir naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis susipažįsta programuodami animacijas, žaidimus, sekas, nepavykus pasiekti norimo rezultato koreguoja veiksmų seką, bando iš naujo.
UGDYMOSI SRITIS „Kuriu ir išreiškiu“	
Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	
PASIEKIMŲ SRITYS. Meninė raiška, estetiškas suvokimas, kalbinė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
Ugdymosi įgūdis „Žaidimo raiška“	
Vertybinė nuostata: nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.	

<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikai tyrinėja savo kūno galimybes spontaniškai judėdami aplinkoje, žaisdami su įvairiais objektais, daiktais. Vaikų judesiai tampa tikslingesni ir pasikartojantys padedant suaugusiajam. Vaikai „atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas liesdami ir pajausdami. Vaikai mokosi kurti socialines sąveikas su kitais ir jas palaikyti, pamėgdžiodami suaugusiųjų veiksmus su daiktais, objektais	Vaikas, padedamas suaugusiojo, kuria bendravimo „kalbą“ veido, balso išraiškomis, visu kūnu ir išgyvena bendrumo jausmą. Vaikas taip mokosi inicijuoti ir palaikyti socialines sąveikas žaidimuose. Žaidimo metu vaikai mokosi susikurti artimumo ir saugumo jausmą. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojų su juo inicijuojant paprastą žaidimą su vienu ar dviem veikėjais. Palaipsniui išmoka įtraukti į žaidimą daugiau žaidėjų. Suaugęs pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Vaikas ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoka tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdamį vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Įgudę žaisti, vaikai žaidžia tęstinius žaidimus, prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Mokytojo paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, mielai kviečia ir suaugusiuosius. Vaikai ima žaisti žaidimus su taisyklėmis padedami kitų vaikų ar suaugusiojo. Išmokę žaisti didaktinius žaidimus su taisyklėmis, vaikai kuria savo žaidimus ir juos žaidžia su grupės draugais ir mokytojais. Žaidimų metu vaikai atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
Ugdymosi įgūdis „Muzikos raiška“	
Vertybinė nuostata. Domisi muzikos kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
Ankstyvasis muzikinis ugdymas(is)	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikas intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), vaikai mokosi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Vaikų supratimą apie muzikos skirtingumą plečia lopšinės, dainos, skanduotės, ritmiškai atliekami eilėraščiai, žaidimai su judesiais, skaičiuotės, erziniai, mylavimai. Vaikai, padedami suaugusiojo palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Vaikai tyrinėja ir išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais, daiktais. Lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Vaikai individualiai ar grupėje atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. žaidžiant ar dalyvaujant pedagogo inicijuotoje veikloje. Vaikai klausosi muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų.	Mėgdžiodamas aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Vaikas išmoka vertinti, išiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, išitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš vaikų čiaušėjimo, cypavimo, kryžstavimo, gugavimo ir kitų garsų. Klausydamiesi įvairių muzikinių derinių, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Pamažu vaikai plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, parodo melodijos slinktį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą. Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Vaikai muzikuoja kūno perkusija ir instrumentais, groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų muzikavimas dera su kitais. Ilgainiui vaikų improvizacija virsta komponavimu. Vaikai sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas. Vaikai klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija.. Muzikos klausosi norėdami atsipalaiduoti, nusiraminti ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Vaikai, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.
Ugdymosi įgūdis „šokio raiška“	

Vertybinių nuostatų. Domisi šokio kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Vaikams pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.	3–6 metų vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Mokosi atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje išivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną, judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarų ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniški judesiai tampa šokiu. 3–6 metų vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.
Ugdymosi įgūdys „Dailės raiška“	
Vertybinių nuostatų. Domisi dailės kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
Vizualaus pasaulio tyrinėjimas	
<i>Ugdymo(si) gairės (iki 3 metų)</i>	<i>Ugdymo(si) gairės (3-6 metai)</i>
Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Vaikai ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Vaikai savo tempu, pagal savo galias ir norus tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti. Vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas tobulėjant jų rankų motorikai ir akies koordinacijai. Vaikai iki 3 metų, žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.	Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. 3–6 metų vaikų vizualusis ir pirmųjų meninių sąvokų žodynas gausėja, kai mokytojai tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius. 3–6 metų vaikai vizualaus pasaulio savybes tyrinėja kontrastingose aplinkose (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankydamiesi meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną. 3–6 metų vaikai tikslingai kuria ir piešia grafinius ir spalvinius vaizdus. Vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. 3–6 metų vaikų grafinė ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis. Vaikų grafinę ir spalvinę raišką lavina kurdami skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydami įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotžas, koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis. Vaikai plėtoja grafinę ir spalvinę raišką, jo įvairovę ir plečia meninių sąvokų žodyną, kai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Vaikai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Vaikai įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinėi ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. 3–6 metų vaikai modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų ir netikėtų priemonių, medžiagų. Įgudę vaikai bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus.

1 lentelė. Vaikų ugdymosi pasiekimai

Kelmės „Külverstuko“ lopšelio-darželio ugdymo(si) turinys orientuotas į darnų asmenybės vystymąsi – personalizuojant, individualizuojant, diferencijuojant ugdymą, kūrybiškai integruojant sveikos gyvensenos idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, įsiklausant į vaiko pasiūlymus ir idėjas, tenkinant svarbiausius vaiko poreikius.

Ugdymo metodai, būdai, formos ir priemonės parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikai savopatirtį kaupia žaisdami, veikdami, tyrinėdami, eksperimentuodami ir bendraudami. Veikla organizuojama visai vaikų grupei, pogrupiui arba individualiai.

Visos vaikų ugdomos kompetencijos yra lygiavertės, plėtojamos integraliai, nes yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir daugeliu atveju papildo bei išplečia viena kitos ribas. Ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal vaikų poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.

Temas ugdomajai veiklai siūlo vaikai, tėvai, mokytojai. Jos sąlyginės, dažniausiai formuluojamos probleminiu klausimu ir yra aktualios vaikams. Trukmės laikas gali būti skirtingas – laiko skiriama tiek, kiek vaikams ir mokytojams jo prireikia (nuo vienos savaitės iki 1 mėnesio).

Planuodamas ugdymą(si) mokytojas iš anksto numato galimus komunikavimo su vaikais būdus ir priemones vaikų aktyvumui paskatinti ir palaikyti.

Planuodamas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymą(si) mokytojas kartu su pagalbos vaikui specialistais iš anksto numato galimas veiklos kliūtis ir susitaria dėl priemonių bei būdų, kurie padėtų vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, atlikti veiklą ir mokytis.

Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą. Vienos temos metu mokytojas numato įvairių veiklų. Vaikams sudaromos galimybės rinktis veiklą, priemones ar medžiagas, veikti po vieną, grupelėmis ar visiems kartu. Veiklos turinį mokytojas koreguoja stebėdamas vaikų susidomėjimą kiekviena tema, reflektuodamas jų patirtį, tardamasis su vaikais.

Pirmumas teikiamas:

vaikų iniciatyvoms, kai mokytojas stebi jų domėjimąsi ir pasinaudoja čia ir dabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jų patyrimą;

atvirosios veiklos idėjoms, kai mokytojas pasiūlo veiklą ir iniciatyvą perleidžia vaikams.

Pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos, yra vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla:

vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kai sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Mokytojas stengiasi palaikyti kasdinių veiklų žaismingumą, skatina vaikus žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis, siekia vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) darnos;

patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Pagrindinis patirtinio ugdymo(si) metodas – projektų, kuris taikomas laikantis tam tikrų etapų:

- mokytojas, tam tikrą laiko tarpą stebėjęs vaikus, pasirenka galimą projekto temą, tikslą ir turinį bei numato būdus, kaip jis sudomins, suintriguos vaikus projektinei veiklai (kuria situacijas, staigmenas, provokuoja vaikus klausimais ir pan.);

- vaikai dalijasi savo patirtimis, samprotauja, spėlioja, fantazuoja;

- mokytojas kartu su jais aptaria projekto galimybes ir numato tikslą, kylantį iš vaiko akimis matomos problemos;

- mokytojas kartu su vaikais kuria projekto vykdymo planą, aptaria, kokių priemonių gali

prireikti; pasiūlymus fiksuoja pasirinktu būdu: užrašo ant lapo, lentos ar kitur;

- mokytojas, įgyvendindamas vaikų pasiūlymus, stebi jų susidomėjimą, spontaniškai kylančias idėjas ir, jei reikia, koreguoja projektinės veiklos turinį;
- mokytojas vertina vaikų pasiekimus, pasiektus projektinės veiklos metu;
- projekto pabaigoje mokytojas išklauso vaikų nuomones ir gali numatyti kitas idėjas, kurias vaikai galėtų plėtoti kitomis aplinkybėmis arba tęsti kito projekto metu.

Mokytojai, plėtodami STEAM veiklas, taiko mokslinį metodą – tam tikrų veiksmų seką, kurią reikia atlikti, norint rasti atsakymą į kokios nors srities mokslinį klausimą. Seką sudaro keturi elementai: stebėjimas (klausimo iškėlimas), hipotezė (spėjimo numatymas), bandymas ar eksperimentas (hipotezės prielaidų patikrinimas) ir duomenų analizė bei apibendrinimas (gautų duomenų nagrinėjimas, visumos suskaidymas į dalis arba kurios nors dalies išskyrimas iš visumos bei gautų duomenų apipavidalinimas ir pristatymas). Vaikai stebi aplink vykstančius reiškinius, įvykius, procesus, kelia klausimus. Mokytojai skatina prognozuoti ir bandyti nuspėti galimą rezultatą. Iš pradžių vaikai spėlioja ir tik atlikę bandymus ima suvokti galutinį rezultatą, kurį išanalizuoja, jį pavaizduoja jiems priimtina forma – hipotezė pasitvirtino ar ne.

Atsižvelgdami į išsikeltus ugdomosios veiklos uždavinius, mokytojai laisvai renka ir kitus, prasmingą vaikų ugdymą(si) skatinančius, metodus:

žodinius, kurie suteikia galimybę perduoti informaciją ir natūraliai bendrauti (pasakojimai, samprotavimai, pokalbiai, dialogai, pasakų sekimas, skaitymo valandėlės, naudojimas spausdintiniais ir (ar) virtualiais šaltiniais ir pan.);

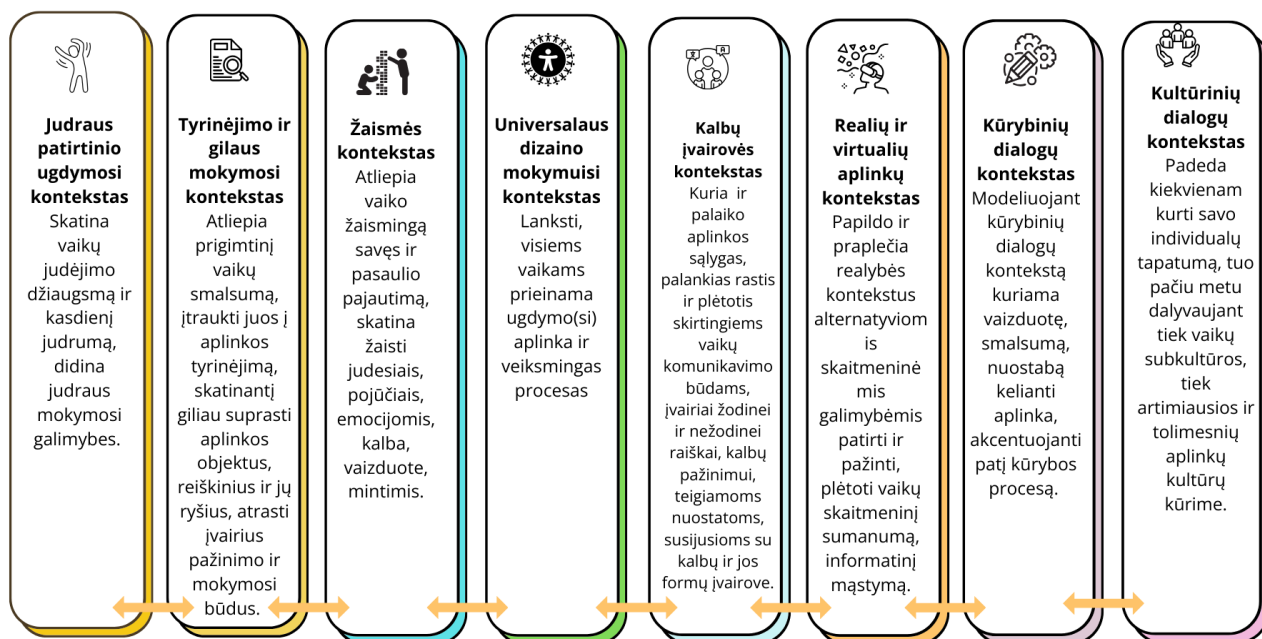
vaizdinius, kurie padeda formuoti vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius (piešiniai, paveikslėlių analizė ir aptarimas, demonstravimas, stebėjimas ir pan.);

patirtinius, kurie padeda pažinti ir suprasti supančią aplinką veikiant praktiškai (ekskursijos, žygiai, eksperimentavimai tyrinėjimo laboratorijoje, veiklos įvairiose lauko ir vidaus edukacinėse erdvėse, meniniuose pleneruose, kūrybinėse dirbtuvėse, įvairūs vaikų rankų darbai, veikla naudojant įvairias technines, interaktyvias priemones ir pan.);

kūrybinius, kurie sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų („minčių lietus“, naujų idėjų siūlymas, vaikų idėjų išplėtojimas, problemų sprendimas).

Ugdymo turinio įgyvendinimui kuriama saugi, vaikų amžių, poreikius ir gebėjimus atitinkanti aplinka. Ji keičiama pagal ugdomosios veiklos temą, stengiantis atitinkamomis priemonėmis sužadinti vaikų emocijas, paskatinti jų norą tyrinėti, kurti, žaisti, judėti. Aplinkoje pakankamai tikslingų, veiksmingų, saugių, funkcionalių priemonių, medžiagų ir kitų išteklių, kuriuos vaikai panorėję gali pasirinkti ir spontaniškai įtraukti į savo veiklą. Stengiamasi kuo dažniau naudoti natūralias medžiagas, kurias galima rasti artimoje aplinkoje ir gamtoje. Mokytojai kuria tokias situacijas, kad vaikai galėtų pamatyti, paliesti, išbandyti ir susipažinti su kuo įvairesnėmis ir skirtingomis priemonėmis.

Vaikų ugdymo(si) kontekstai. Vaikų ugdymas(is) vyksta įstaigos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už įstaigos ribų. Įstaigos aplinkoje kuriami vaikų emocinį, fizinį saugumą, kūrybiškumą, tyrinėjimą, savarankiškumą, vaikų interesus, ugdymosi poreikius ir kt. užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Ugdymosi kontekstas – tai vaikams aktuali, atvira jų iniciatyvoms, dėmesį patraukianti, kviečianti veikti, estetiškai patraukli aplinka. Kontekstai pasižymi kryptingą vaikų veiklą provokuojančia idėja ar veiklai įkvepiančiu iššūkiu, kuris kuriamas mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą (4 pav.).

4 pav. Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir supratimo gilėjimą. Tame pačiame ugdymosi kontekste vaikai turi galimybę veikti ir save išreikšti skirtingai.

Kuriant ugdymosi kontekstus sudaromos pasirinkimo galimybės – veiklos, medžiagų, priemonių, veikimo vietų, laiko, veiklos būdo veikti vienam ar bendradarbiaujant, veiklos rezultatų pristatymo. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti savo turiniu įvairioms veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį bei mokymosi būdų įvairovę.

Modeliuojant kontekstus kuriamos skirtingos veiklos vyksmo galimybės: vaiko iniciatyvos pirmumas, kuomet mokytojas seka vaiko domėjimąsi ir pasinaudoja spontaniškais čia ir dabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jo patyrimą; dialoginis veikimas, mąstymas bei kūryba kartu, sekant vaiko iniciatyvą; atvirosios veiklos idėjos pirmumas, kurią trumpai iškomunikavus, veiklos iniciatyva perleidžiama vaikams.

Kuriant ugdymosi kontekstus modeliuojama dialoginė vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų sąveika, iš anksto numatant galimus komunikavimo su vaikais būdus ir priemones, kurie provokuotų ir palaikytų jų aktyvumą, o ne užgožtų. Mokytojas atpažįsta vaikų susidomėjimo sritį ir gebėjimų požymius, vystydamas ugdymosi kontekstą pastebėtų interesų ir gebėjimų plėtojimui. Lanksčiai naudojamos dialogo palaikymo priemonės: papildoma medžiaga ir objektai, ugdymosi veiklos foto ir video medžiaga, vaiko veiksmų, atradimų įvardinimas, atvirieji klausimai, refleksijos.

Mokytojai iš anksto numato galimus kai kurių vaikų veiklos barjerus arba jie tampa matomi vaikams veikiant sukurtame kontekste. Iš anksto apgalvojamos pastoliavimo priemonės, kurios gali palengvinti vaikų įsitraukimą, bendravimą ir bendradarbiavimą su kitais vaikais, veiklos atlikimą bei mokymąsi. Sukurta aplinka pertvarkoma ir pastoliavimo priemonės taikomos tik tuomet, kai yra poreikis, kai aktualu padidinti kiekvieno vaiko įsitraukimą ir visavertį dalyvavimą veikloje.

Kuriant kontekstus gali būti naudojamos natūralios, jau egzistuojančios kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos bei čia ir dabar susikuriantys ugdymuisi palankios situacijos.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą (2, 3, 4 lentelės).

8. MATEMATINIS MĄSTYMAS		9. SKAITMENINIS SUMANUMAS		15. TYRINĖJIMAS		18. MOKĖJIMAS MOKYTIS		16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS		10. KALBŲ SUPRATIMAS	
7.3. Džiaugiuosi gyvenimišiais, augalais ir gamtos reikšmėmis savo aplinkoje, pradėtu juos pavadinėti. Stengiuosi būti atargus ir rūpestingas su aplinkos daiktais, augalais ir gyvūnais. Reaguojau į nuotraukose užfiksuotus juos objektus, kuriuose pats dalyvauju.	8.3. Įsitraukiu į skaičiavimą, atpažįstu įvairias skaičių 1, 2, 3 išraiškas. Mėgiuosi komponuoti, grupuoti, rikiuoti įvairių dydžių, formų, spalvų daiktus, taikau tiesioginį palyginimo būdą. Vis geriau nesijaučiuojant dviem pasikartojančių elementų sekas.	9.3. Įjungiu išmaniuosius žaislus be ekranų, išbandau jų veikimą, laikausi man suprantamų naudojimo ir saugumo taisyklių. Gebu kurti veiklos žingsnių sekas ir atlikti kitų saugomas komandas.	9.2. Spaudau, liečiu, purtau grupę esančius išmaniuosius žaislus siekdamas efekto. Gebu atlikti dvielių veiksmų sekas.	15.3. Smalsčiau, atidžiau, aiškiau, kas ir kaip veikia, vyksta, įsitraukiu į įvairias tyrinėjimo veiklas, savo atradimus dalinuosi su kitais.	18.3. Įsitraukiu į veiklą, pasirenku priemones, stebiu, klausiu, džiaugiuosi savo veiklos rezultatais.	16.3. Parodau, su kokia problema susidūniau, ir bandau ją spręsti; nepavykus, tobulinu sprendimą išbandydamas naujus būdus arba prašau pagalbos.	10.3. Trumpam susikaupiu ir reaguojau į kitų kalbėjimą, kūno kalbą, suprantu 3-4 žodžių sakinius, klausimus, du vienas po kitą įsijaušius prašymus, trumpus skaitmenis, pasakojimus arba dainuojamus tekstus; reaguojau į ritmo dainas, intonavimą; vartau knygeles, skaitau tekstą nuo paveikėlių; suprantu dainas matomų ženklų prasme.				
5.3. Pasakau savo vardą, kas esu (bernuklas / mergaitė), žinau pagrindines savo kūno dalis, siekiu savarankiškumo. Man patinka būti ir veikti tiek namie, tiek grupėje, aš mėgiuosi pažįstama aplinka, kalba, suklaidu, kai išgirstu kitų kalbą.	5.2. Atpažįstu save veidrodyje ir nuotraukose, parodau, ko noriu, mėgiuosi tuo, ką galiu pats. Esu prisirišęs prie tėvų / globėjų, pasitikiu suaugusiaisais grupėje, įsitraukiu į etnokultūrinės veiklos.	7.1. Reaguojau į aplinkoje esančius žmones, gyvius ir negyvus daiktus, reikšnius.	8.1. Reaguojau į išvystintus objektus, jų forma, dydis, spalva, pasikartojančius garsus, judesius.	15.1. Visais pojūčiais tyrinėju aplinką ir save, emocijas išreiškiu atitinkamais žingsniais.	18.1. Domiuosi aplinka, reaguojau į aplinkinių reakcijas, kartoju pasiektą rezultatą.	16.1. Parodau, kai kažkas vyksta ne taip, kaip įprasta, ieškau pagalbos, kai susiduru su klaidomis, muzikinį ritmą, skaitymą.	10.1. Trumpam suteikiu dėmesį, reaguojau į (ne)žodinį bendravimą, pasikartojančius garsus, žodžius, muzikinį ritmą, skaitymą.	11.2. Kartoju naujus žodžius, gestus, bendraudamas vartojau garsažodžius, trumpus žodžius, žodžio ir gesto, dvielių žodžių sakinius, kūno kalbą, domiuosi rašymo priemonėmis, braukiu lapą.	11.3. Kalbu 2-3 žodžių vintusias sakinius, klausiu ir atsakau į paprastus klausimus, pats inicijuojau pokalbį, vartojau kelias madingumo frazes, tinkamai vartojau kai kurias gramatinės formas, kartojau eliotų tekstų fragmentus, mėgiau rašančiuosius.	14.3. Pakartotinai tyrinėju dominancius kūrybinės raiškos būdus, žaidimus imituojau, perkučiu eksperimentuodami, atrandau naujus dainius, domiuosi kitų kūryba, noriu veikti drauge.	
3.3. Atpažįstu ir man įprastais būdais išreiškiu savo emocijas, mokauosi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai į jas reaguojau.	3.2. Savo emocijas išreiškiu įvairiu intensyvumu, pastebiu ir reaguojau į kitų emocijas.	3.1. Savo emocijas išreiškiu parodau balsu ir kūno ženkais, „užsireičiu“ kitų emocijomis.	5.1. Reaguojau į savo vardą, tyrinėju savo kūną, jaučiu ryšį su kitais, atliepu artimųjų rodomą dėmesį, mėgstu žaizdintis ir dainėles gimtąja kalba.	PASIEKIMŲ ŽINGSNELIAI: 1-3				14.2. Žaislingai, neįprastais būdais tyrinėju, išgauti, komponuoju patikslintus garsus, judesius, veiksmus, atrodančius naujus veiksmus, atrodančius naujus veiksmus, atrodančius naujus veiksmus.	14.3. Pakartotinai tyrinėju dominancius kūrybinės raiškos būdus, žaidimus imituojau, perkučiu eksperimentuodami, atrandau naujus dainius, domiuosi kitų kūryba, noriu veikti drauge.	17.3. Žaidžiamas mokausi dėti savo veiksmus prie kitų, kuriu žaidimo erdvę, jungiu keli žaidimo veiksmus į vieną įvykį. Mėgiuosi žaisti su draugu ir laikyti prisimto vaidmens.	
4.3. Kalbėjimas su savimi ir suaugusiojo pagalba man padeda suvokti emocijas, veiksmus, laikyti man suprantamą susitarimą.	4.2. Aš pats man įprastais būdais išreiškiu emocijas ir veiksmus, mokauosi jų naudoti suaugusiojo padedamas.	6.2. Skiriu man artimus suaugusiuosius nuo kitų, juos mėgiu, kartoju tai, kas suklaido, tikėjau jų pagalbos, mėgiu žaisti greta kitų vaikų.	2.2. Stoviu, atstupu, pasilenkiu, einu, bėgu, lipu laiptais pristatomųjų žingsnių. Rikiu, sviediu kamuoli. Palmu, uždedu, įdedu ir išimu daiktą, atsaku detaliai, plovu rankoms.	1.1. Ragiju įvairių maistą, bandau valgyti, gerti iš puodelio. Parodau, kad man šlapia, nepatogu.	12.1. Su nuostaba reaguojau į žmones, gyvūnus, garsus, mimikas, judesius, daiktus.	13.1.1. Emocijai reaguojau į siekiu jausmų, man įdomių objektų.	13.2.1. Man patinka išgauti garsus balsu ir daiktais, gestais ir klausėjimu reaguojau į muziką, rimtiskai judu ir kratau barškučius.	17.1. Atliepu į žaidimus ir pats juos inicijuju.	13.2.1. Man patinka išgauti garsus balsu ir daiktais, gestais ir klausėjimu reaguojau į muziką, rimtiskai judu ir kratau barškučius.	13.2.2. Išbandau, kokius pėsčikus paleika rašymo, piešimo ir lipdymo priemonės.	
6.3. Kai man artimas suaugusiojis yra šalia, aš drąsiai išbandau ką nors naują, ieškau bendraminčių draugijos, trumpam įsitraukiu į bendrus žaidimus, mokausi dailinti.	2.3. Apeinu arba peržengiu kitų, būgu neįprastais būdais įsijaušius, lipu, nuipu laiptais pakaitinu žingsniu, nužiku nuo laiptelio, peršoku liniją. Metu, gaudau, spiru kamuoli. Dėmiu akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	1.3. Pradedu naudotis stalo įrankiais. Padedamas naudojusi tualetu, praustuosi, rengiuosi. Bandau laikyti susitarimą ir saugiai elgtis.	12.2. Atrandau, mėgiu, tyrinėju tai, kas patinka, stebiuosi gamtos ir žmogaus sukurtas objektas ir reikšmės.	12.3. Emocijai reaguojau į savo ir kitų kūną, atrandau, kas man gražu – bjauru, kas patinka ar nepatinka.	13.3.1. Keverzoju skirtingomis rašymo ir piešimo priemonėmis, savo kalbą palydžiu kūrybą, turu savo mėgstamas priemones.	13.3.2. Klausydamas muzikos atlieku kelis skirtingus judesius stovėdamas vietoje ir judėdamas, tyrinėju judėjimo kryptis, kuriu judesius čia ir dabar, dėmiu dvielių judesių seką.	13.3.3. Atlepiu su muzikos nuotaka tyrinėju savo ir kitų asmenines erdves, atrandau naujų judesių, vienu metu judu kelias kūno dalis, atsimenu ir kartoju trijų judesių kombinaciją, patinka šoki vieni ir su draugais.	13.3.4. Žaidžiamas mokausi dėti savo veiksmus prie kitų, kuriu žaidimo erdvę, jungiu keli žaidimo veiksmus į vieną įvykį. Mėgiuosi žaisti su draugu ir laikyti prisimto vaidmens.	13.3.5. Siekdamas emocijų poveikio, išbandau ir pasirenku balso, kūno judesius ir mimikos raiškos priemones.	13.3.6. Tyrinėju balso, muzikos instrumentus ir kitus garso šaltinius, vienas ir kartu su kitais esu rimtiskiau groju, judu ir dainuoju dainėles, mano „archo“ dainavimas įgauna struktūrą. Sudėjęs klausius muzikos ir įvairius būdais parodau, kad suprantu kai kuriuos muzikos kontrastus.	
2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS			

2 lentelė. 1-3 metų vaikų pasiekimų žingsneliai

7. APILINKOS PAŽINIMAS	8. MATEMATINIS MĄSTYMAS	9. SKAITMENINIS SUMANUMAS	15. TYRINĖJIMAS	18. MOKEJIMAS MOKYTI	16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS	10. KALBŲ SUPRATIMAS
7.5. Atpažinti ir pavadinu tyrinėjamus gamtos reiškinius, kai kuriose tose kūrėjų sąlygose ir gyvūnų, pasirodantys apie jų gyvenimo būdą, požiūrius. Paaiškinti, kaip naudojame gamtos išteklius, rūpinamusi aplinka. Pavaldžiuojant ir pasakoju, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kitų kūrėjų kultūrų. Pristatu savo aplinkos man žinomus objektus ir vietas. Pradedu suvokti įvykių chronologiją.	8.5. Skaičiuoju 9-ą ribose. Palyginu, sudedu, atimu, sujungiu, išskaidau dalykų kiekį 5-ų ribose. Tyrinju dviemates, trimates figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaldžiu plane. Kurį įvairių objektų sekas, išbandau savo kūną ir daktus kaip matavimo vienetus, dalinuosi atradimais.	9.5. Išbandau įvairius išmaniųjų įranginių ir priemonių valdymo būdus, išleisk informacijos, kuri neįsideda skaitmeninį turinį, laikui saugumo taisyklę. Iš simbolių delfio komandų sekas, išbandau jų žaidybinę programavimo aplinkoje, aiškiau.	15.5. Vis labiau įtraukiu į įvairių objektų ir reiškių tyrinėjimą: išleisk požiūrius, panašumų ir skirtumų, atskleidžiu sandarą, veikimo principą.	18.5. Siekiu patenkinti savo smulkaus, siekdamas tikslo numatytą ir įgyvendinti keltis žingsnius, lankčiais sprendžiu iškilusias problemas, aptariu, kaip nukeičiau ir ką veikiau toliau.	16.5. Atpažinti ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais vaikai išleisk naujų būdų, kaip įveikti išsiki, samprotu apie problemą, kas pavyko, kas ne.	10.5. Suprantu sudėtingus sakinius, pradedu siesti kalbos garsus su raidėmis, iš klausos atskiru tuo pačiu garsu pradedančius žodžius. Atidžiai klausaus tekstų literatūroje kalba ir tarmė, suvokių skirtingų žanrų leidinių skirtumus, suprantu knygos viršelio funkciją, atpažinti keltis spausdintus žodžius.
5.5. Žinau savo augimo istoriją, įsivaizduoju, koks būsi užaugęs, atskirius, kas yra mano kūno viduje, ką jis gali ir ko negali. Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės narys, pasakau, kokia kalba kalbu, kokiame šalyje gyvenu, pasakoju, kuo man ypatinga mano šeima, grupė, šalis.	7.4. Atpažinti dažniausiai sutinkamus gamtos objektus ir reiškius, pastebėjus juos įvykių požiūriu. Komentuoju paros įvykių seką. Padedu rūšiuoti atliekas, tausti išleisk. Atpažinti patiriamas kitos nei mano kultūros reiškius ar daktus, noriai įtraukiu į savo kultūrinės aplinkos tradicines veiklas.	8.4. Skaičiuoju iki 5 ir atgal, palyginu kiekius, sieju įvykius tuo paties skaičiumi šrales. Eksperimentuoju ir dalinuosi idėjomis, kaip išmatau ir palyginti įvairius dydžius. Klasifikuoju, rūšiuoju objektus, įvairių palyginamumas plane pažiūriu 2-3 matomus daktus, apibūdinti jų išdėstymą; pratęsiu dviejų pasikartojančių elementų seką.	9.4. Padedamas skaitmenines priemones naudoju informacijai įrašyti ir paleisti, bendrauju, mokausi je pasiekti apibūdinti. Suprantu ir galu atlikti grafines žymias komandas.	15.4. Pradedu suprasti tyrinėjimo procesą: kelti klausimus ir išleisk požiūrius, pasirindamas man žinomus ir naujus tyrinėjimo būdus, priemones.	18.4. Išleiskiu sudėtingesnius su problema, stengiuosi įvykių iniciatyvą ir pradedu numatyti neįsikiusias priemones, komentuoju atliekamą veiklą.	16.4. Paaiškinti, kod sudėtingu su problema, stengiuosi įvykių iniciatyvą ir pradedu numatyti neįsikiusias priemones, komentuoju atliekamą veiklą.
3.5. Mokuisi komuniikuoti apie įjautus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems primintais būdais.	5.4. Širiu savo ir kitų įjautus, norus, kėlus ir vaizduoj, kaip atrodo mano kūnas, kuo aš panašus ar skiriuosi nuo kitų. Komentuoju ir vaizduoju savo šeimą, grupę draugus, mokytojus, galiausiai išleisk situacijose, je pavadinu, išleisk įvairias būdas, atpažinti 8 kitų išrašius.	3.4. Išleiskius, kokios emocijos man ir kitiems kyla įvairiose situacijose, je pavadinu, išleisk įvairias būdas, atpažinti 8 kitų išrašius.	4.4. Nusiramini kalbėdamas su kitais, mokuisi susilaukti nuo imputyvių veiklų, laikyis suostimiu, numatau netikimą elgesio pasekmes.	14.4. Nuoširdiai kalbėdamas su kitais, mokuisi susilaukti nuo imputyvių veiklų, laikyis suostimiu, numatau netikimą elgesio pasekmes.	14.4. Kurdamas spontaniškai išbandau įvairias medijas, kompozicijas, atrandu neįsikiusias veikimo būdus, pasteliku vaizduotę, kelti konstrukcijas, pasiroti, išleisk kūrėjų veiklą, kaip man patinka būdu.	14.5. Fantazuoju ir generuoju įvairias kūrybines idėjas, savo kūryba autentiškai parodyu pasaulio suvokimą, suprantu, kaip kūrėjų ir jo siekiu savo kūryba.
4.5. Naudoju įvairius nusiramino ir konfliktų sprendimo būdus, gebu ilgiam sukelti dėmesį ir pastangas, kai veikla įdomi, laikau kasdienių susitarimų ir taisyklių.	6.4. Pasteliku mokytojų, įtraukiu į jų sūlomas ir savo sugalvotas veiklas, turu nuolatį žaidimų draugą, pasteliku keltis savo ir kitų panašumų bei skirtumų, prisidedu prie grupės taisyklių kūrimo.	2.4. Pasteliku ant vienos kojos, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.4. Pasteliku ant vienos kojos, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	13.4.4. Žaidžiamas tyrinėjus socialines situacijas, kūrėjų vaidmenų išleisk, naudoju draugikų kitus judesius, veido mimiką, balso intonacijas, priemones.	13.4.4. Žaidžiamas tyrinėjus socialines situacijas, kūrėjų vaidmenų išleisk, naudoju draugikų kitus judesius, veido mimiką, balso intonacijas, priemones.	13.4.5. Reiškiuose ir sudėtingose vaidmenų žaidimuose galu kurti dramatiškas situacijas, įvykius, išleiskdamas vaidmenį pasteliku rašius būdus ir priemones.
6.5. Bendrauju su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais mokyklos aplinkoje, su skirtingų interesų ir gebėjimų turinčiais vaikai, išleisk taisyklų nusiramino sprendimo būdų, laikau įsipareigojimų grupę.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	13.5. Numatau, ko man prireiks kūrybiam sumanymui įgyvendinti, kūrėjų įvairias būdas, grūžiusi kitų darbais.	13.5. ŠOKIS	13.2. MUZIKA
2. FIZINIS AKTYVUMAS	1. KASDINIAI GYVENIMO ĮGUDŽIAI	12. ESTETINIS SUVOKIMAS	13.1. DAILĖ	13.3. ŠOKIS	13.2. MUZIKA	

3 lentelė. 4-5 metų vaikų pasiekimų žingsneliai

7. APILINKOS PAŽINIMAS	8. MATEMATINIS MĄSTYMAS	9. SKAITMENINIS SUMANUMAS	15. TYRINĖJIMAS	18. MOKEJIMAS MOKYTI	16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS	10. KALBŲ SUPRATIMAS
7.6. Lyginu gamtos objektus ir reiškius, įvairiu panašumais ir skirtumais, objektus grupuoju. Jaučiu ryšį su savo socialine, kultūrine ir gamtinę aplinką, paaiškinti, kodėl ir kaip išleisk reikiu tausti. Pasakau apie kai kurias savo ir man žinomas kitų kultūrų šventes. Domiuosi įvairiomis profesijomis. Vartuoju žodžius pračiai, dabartiniai ir atstai, moki laikims nusakyti.	8.6. Paraižu skaitmeninius skaičius iki 10, randu ir sudedu, atimu 7-ų ribose. Įtraukiu daktus apie įvykius: įvykį, neįvykį, gali įvykti. Judu pagal ledinimą planą, vaizduoju atgaitinį kėlį. Randu, kaip palyginti nežymiai besiskiriančius dimatavimus dydžius. Dėliuju konstruktu, komponuoju dvimačius ir trimatinius objektus. Kuriu ir įvairius sekas su pasikartojančiais elementais. Vartuoju vis plačiau matematinę žodyną.	9.6. Prūžtinu įvairiomis veiksmo pasikartojančių ir demu bent dvi skaitmenines priemones ir informacijos šaltinius, saugiai dalinuosi tuo, ką nukariu. Sudarau, vėdu ir koreguoju paspartus komandų sekas programavimo aplinkoje, vis geriau suprantu, kaip valdomi robotai.	15.6. Tikslingai tyrinėjau įvairius aplinkos objektus ir reiškius pastelidamas tyrinėjimo būdus. Radinius įgijau, grupuoju, kaip dalinuosi su kitais.	18.6. Draugai įtraukiu į išsiki reikalaujančią veiklą, numatau tikslą, pirmu sprendimu jam pasiekti, išleisk informacijos ir priemonių, stebiu veiklos procesą, je koreguoju, dalinuosi patirtimi ir rezultatais.	16.6. Man patinka išleisk, stengiuosi je įveikti pat ar su kitais vaikai, aptariu galimus sprendimus, pasirenku tinkamiausius, stebiu pasekmes ir įveiki reikiu, kelti veikimo būdus, padedu kitiems.	10.6. Pradedu suprasti perkeltinę žodyną reikšmę, kelti artimiausios aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių, pradedu skirt žodžių garsus ir skėmus. Domiuosi įvairiais rašytiniais tekstais, numatau man skaitomo žodžio reikšmę, atpažinti nuo kelių iki kelių abėklės raidžių, kelti užrašyti žodžius.
5.6. Samprotuoju apie savo savybes ir gebėjimus, tyrinju savo kūno vidinį, sistėmų veiklos formius ženklius. Dalyvuoju savo šeimos, grupės sprendimų priėmimo, pasakau savo tautybę, tyrinju ir skirtu savo ir kitų šalių simbolius, kalbą tradicijas.	7.5. Atpažinti ir pavadinu tyrinėjamus gamtos objektus ir reiškius, pastebėjus juos įvykių požiūriu. Komentuoju paros įvykių seką. Padedu rūšiuoti atliekas, tausti išleisk. Atpažinti patiriamas kitos nei mano kultūros reiškius ar daktus, noriai įtraukiu į savo kultūrinės aplinkos tradicines veiklas.	8.5. Skaičiuoju 9-ą ribose. Palyginu, sudedu, atimu, sujungiu, išskaidau dalykų kiekį 5-ų ribose. Tyrinju dviemates, trimates figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaldžiu plane. Kurį įvairių objektų sekas, išbandau savo kūną ir daktus kaip matavimo vienetus, dalinuosi atradimais.	15.5. Vis labiau įtraukiu į įvairių objektų ir reiškių tyrinėjimą: išleisk požiūrius, panašumų ir skirtumų, atskleidžiu sandarą, veikimo principą.	18.5. Siekiu patenkinti savo smulkaus, siekdamas tikslo numatytą ir įgyvendinti keltis žingsnius, lankčiais sprendžiu iškilusias problemas, aptariu, kaip nukeičiau ir ką veikiau toliau.	16.5. Atpažinti ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais vaikai išleisk naujų būdų, kaip įveikti išsiki, samprotuoju apie problemą, kas pavyko, kas ne.	10.5. Suprantu sudėtingus sakinius, pradedu siesti kalbos garsus su raidėmis, iš klausos atskiru tuo pačiu garsu pradedančius žodžius. Atidžiai klausaus tekstų literatūroje kalba ir tarmė, suvokių skirtingų žanrų leidinių skirtumus, suprantu knygos viršelio funkciją, atpažinti keltis spausdintus žodžius.
3.6. Gebu kalbėtis apie emocijas ir įjautus, laikau įvairius būdus, padedantis pasiekti geriau, atpažinti, kaip jaučias kitas, bandau jam padėti.	5.5. Žinau savo augimo istoriją, įsivaizduoju, koks būsi užaugęs, atskirius, kas yra mano kūno viduje, ką jis gali ir ko negali. Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės narys, pasakau, kokia kalba kalbu, kokiame šalyje gyvenu, pasakoju, kuo man ypatinga mano šeima, grupė, šalis.	3.5. Mokuisi komuniikuoti apie įjautus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems primintais būdais.	4.5. Naudoju įvairius nusiramino ir konfliktų sprendimo būdus, gebu ilgiam sukelti dėmesį ir pastangas, kai veikla įdomi, laikau kasdienių susitarimų ir taisyklių.	14.5. Fantazuoju ir generuoju įvairias kūrybines idėjas, savo kūryba autentiškai parodyu pasaulio suvokimą, suprantu, kaip kūrėjų ir jo siekiu savo kūryba.	14.5. Fantazuoju ir generuoju įvairias kūrybines idėjas, savo kūryba autentiškai parodyu pasaulio suvokimą, suprantu, kaip kūrėjų ir jo siekiu savo kūryba.	11.6. Išleisk savo patirtį, norus, svajones, patyrimus, kelti ir baugu pokalbį vartuoju vaidinčių žodžius, kūrėjų ir fantastinius įvykius ir personazus.
4.6. Siekdamas tikslo, gebu atidėti kai kurių norų patenkintimą, mokuisi suvaldyti įvyki, laikyis suostimiu, numatau netikimą elgesio, kai esu provokuojamas, lengvai priimu dėmesio rito pasikeitimus.	6.4. Pasteliku mokytojų, įtraukiu į jų sūlomas ir savo sugalvotas veiklas, turu nuolatį žaidimų draugą, pasteliku keltis savo ir kitų panašumų bei skirtumų, prisidedu prie grupės taisyklių kūrimo.	2.4. Pasteliku ant vienos kojos, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.4. Pasteliku ant vienos kojos, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	12.5. Mėgiuosi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla, geriu elgesiu, darbais, turu savo nuomonę ir savitą skoni.	13.5. Numatau, ko man prireiks kūrybiam sumanymui įgyvendinti, kūrėjų įvairias būdas, grūžiusi kitų darbais.	13.5. ŠOKIS
6.6. Suprantu, koks mano elgsys yra primintais bendrinant su kitais, kodėl svarbu laikyis sutarimų dėl elgesio, stengiuosi bendrauti pagarbiai, mokuisi tarpininkuoti sprendžiant nesutarimus.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	2.5. Įvairias būdas einu, bėgu, šokinėju, lipu, Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminus sėdėti, stovti, vaikščioti taisyklėmis. Laikau pėstikų ir žirklės taisyklėmis, atlieku tikslus judesius su smulkiomis daktais.	12.6. Kurdamas nepaisau standartų, pasakau apie vaizdinius, įvairius patiriant kūrinius, stebint aplinkos ir gamtos reiškius. Šoku, kaip gražinti, tobulinti aplinką, vertinu kitų kūrybą.	13.1.6. Kuriu įvairius kūrybinius darbus įvairiomis dailės technikomis, je pasirenku pagal sumanymą, galu papildyti ženklais, žodžiais ir kitomis detalėmis, aptariu savo ir kitų kūrybą.	13.1.6. Kuriu įvairius kūrybinius darbus įvairiomis dailės technikomis, je pasirenku pagal sumanymą, galu papildyti ženklais, žodžiais ir kitomis detalėmis, aptariu savo ir kitų kūrybą.
2. FIZINIS AKTYVUMAS	1. KASDINIAI GYVENIMO ĮGUDŽIAI	12. ESTETINIS SUVOKIMAS	13.1. DAILĖ	13.3. ŠOKIS	13.2. MUZIKA	

4 lentelė. 5-6 metų vaikų pasiekimų žingsneliai

Apie vaiko pasiekimus, ugdymo procese įgytus gebėjimus žinias ir supratimą bei nuostatas, sprendžiama iš vaiko kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaiko ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo įrašus ir kt.), analizuoja vaiko ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesą jie planuoja atsižvelgdami į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos vaikui specialistais.

Vaiko pasiekimus mokytojai vertina mokslo metų pradžioje (bet ne anksčiau nei 40 lankymo dienų) ir mokslo metų pabaigoje, jei lankomumas yra didesnis nei 50 proc. Vertinimą mokytojai atlieka ir tada, kai pradeda dirbti su nauja grupe arba kai vaikas pradeda lankyti ugdymo įstaigą.

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su tėvais (globėjais), vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, tikslingi darbiai su gebėjimus išskleidžiančiomis užduotimis.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama:

1. elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ esančiame vaiko pasiekimų apraše, kuriame pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas;

2. vaiko pasiekimų aplanke, kuriame talpinama medžiaga apie vaiko pasiekimus ir pažangą. Tai gali būti vaiko dailės ir kiti darbiai, įdomesnės jo mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugia veikla, aptaria veiklos procesą ir rezultatus, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimus ir pažangą mokslo metų pradžioje ir pabaigoje arba pagal poreikį mokytojai aptaria su vaiko tėvais (globėjais).

Vaikui pabaigus ikimokyklinį ugdymą, jo pasiekimų aprašas archyvuojamas elektroninio dienyne archyve. Vaiko aplankas tėvų pageidavimu gali būti atiduotas šeimai.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama Įstaigos archyve arba grupėse.

Modeliuojant ugdymo(si) turinį labai svarbiu aspektu tampa ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė bei sklandus tęstinumas ir perėjimas iš vienos programos į kitą (5 lentelė).

Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio Ikimokyklinio ugdymo programa		Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa	
Ugdymosi būdai	5 ugdymo sritys	Ugdymosi būdai	6 ugdymo sritys
Žaidimas – vaiko raidos šaltinis, vaiko ugdymosi būdas ir pagrindinė veikla, patirtinė veikla.	Mūsų sveikata ir gerovė	Žaidybinė, patyriminė veikla, atradimų džiaugsmo ir natūralaus smalsumo apie supantį pasaulį puoselėjimas.	Sveikatos ir fizinis ugdymas
	Aš kalbų pasaulyje		Kalbinis ugdymas
	Tyrinėju ir pažįstu aplinką		Matematinis ugdymas
	Aš ir bendruomenė		Gamtamokslinis ugdymas
	Kuriu ir išreiškiu		Visuomeninis ugdymas
			Meninis ugdymas

5 lentelė. Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio Ikimokyklinio ugdymo programos dermė su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa

Atnaujinant ikimokyklinio ugdymo programą įstaiga siekia jos dermės ir tęstinumo su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa: svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir

priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

PRITARTA

Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio
įstaigos tarybos 2025 m. gegužės 2 d.
posėdžio protokolu Nr. IT-3

PRITARTA

Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio
mokytojų tarybos 2025 m. gegužės 2 d.
posėdžio protokolu Nr. MT-4